

Наталія Дудик, Тетяна Зевченко

*Уманський державний
педагогічний університет*

імені Павла Тичини

(м. Умань, Україна)

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Сучасний розвиток суспільства, різнобічні економічні, соціально-політичні та культурні зв'язки нашої країни з країнами світу суттєво вплинули на процес навчання іноземних мов в загальноосвітніх навчальних закладах. Одним з найважливіших завдань системи освіти сьогодні є гуманізація процесу навчання, в центрі якого знаходиться суб'єкт, його потреби та інтереси. Це, в свою чергу, передбачає формування особистості засобами конкретної навчальної дисципліни, в нашому випадку, англійської мови.

В якості об'єкта навчання виступає мовленнєва діяльність іноземною мовою в усіх її видах: говоріння, аудіювання, читання та письмо. Сучасна методика приділяє велику увагу питанню процесу формування іншомовної комунікативної компетентності в говорінні (монологічному та діалогічному мовленні), аудіюванні, читанні та письмі.

Монологічне мовлення є усномовленнєвою формою спілкування, що передбачає зв'язне і неперервне висловлювання однієї особи, яке звернене до одного або декількох слухачів, співрозмовників. Відповідно КММ (компетентність у монологічному мовленні) – це здатність реалізувати усномовленнєву комунікацію у монологічній формі у життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях відповідно до комунікативного завдання.

Комунікативна мета і характер логіко-синтаксичних зв'язків між реченнями визначають тип монологічного висловлювання. Розрізняють такі

основні типи монологічного висловлювання: опис, розповідь, міркування, переконання. Доцільним є використання структурно-логічних схем побудови власної розповіді на основі монолога-зразка учителя та наочності, яка обов'язково повинна бути ситуативно обумовлена. Для мовленнєвих вправ ефективним є використання матеріалів навчальних текстів.

Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Компетентність у діалогічному мовленні – це здатність реалізовувати усномовленнєву комунікацію у діалогічній формі в життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях спілкування відповідно до комунікативного завдання.

Діалог є основною, домінуючою формою мовлення і у практиці навчання він повинен займати належне місце. Найпоширенішою на уроці структурною схемою діалогу є сполучення двох реплік: запитання і відповіді. Репліка може складатися із однієї чи кількох фраз. Репліки, які характеризуються структурною, інтонаційною і семантичною завершеністю, називаються діалогічною єдністю. Навчання діалогічного мовлення проводиться поетапно. Перший етап – оволодіння діалогічною єдністю; другий етап – оволодіння мікродіалогом; третій етап – оволодіння умінням створювати власні комунікативні ситуації.

Формування компетентності в аудіюванні є одним із найскладніших питань методики викладання іноземних мов. Про це свідчать у своїх сучасних дослідженнях фахівці у галузі навчання аудіювання учнів різних вікових категорій (Бігич О.Б., Мацнєва О.А., Михайлова О.С., Мокіна А.Г.).

У навчальному процесі можуть використовуватися різні види аудіотекстів: описи, розповіді, повідомлення, монологи, діалоги. З методичної точки зору аудіотексти можуть використовуватися як матеріал для формування мовленнєвих навичок (фонетичних, лексичних, граматичних) і вмінь аудіювання; для розвитку мовленнєвих навичок і вмінь усного мовлення; для презентації та закріплення зразків мовлення; для введення мовленнєвого матеріалу в діалогічній формі.

Виділяються наступні етапи роботи з аудіотекстом: передтекстовий, текстовий, післятекстовий. Для кожного етапу пропонуються характерні вправи і кожен етап відповідає певній меті (I – зняти мовні труднощі сприймання тексту на слух і надати учням соціокультурну інформацію з теми тексту, II – розвивати в учнів уміння аудіювання на рівні тексту, III – розвивати в учнів навички монологічного та діалогічного мовлення).

Однією з важливих задач формування іншомовної комунікативної компетенції є формування компетенції у читанні. Читання – рецептивний вид мовленнєвої діяльності, спрямований на сприйняття і розуміння писемного тексту. Компетенція у читанні – це здатність читати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах опосередкованого спілкування. У курсі навчання іноземної мови з читанням пов'язують три види різних робіт: а) читання вголос з метою засвоєння техніки читання; б) виконання цілого ряду вправ різного призначення з опорою на друкований текст; с) читання з метою здобуття інформації – зріле, або комунікативне читання (переважно про себе).

Навчання читання є складним і тривалим процесом, у якому розрізняють три основні стадії:

I – формування навичок техніки читання;

II – навчальне читання;

III – зріле читання.

Розрізняють два види зрілого читання у практиці навчання іноземних мов у школі: а) читання ґрунтовне: читання з метою здобування певної інформації з тексту; б) читання ознайомлююче – читання з охопленням основного змісту тексту.

У методиці викладання іноземних мов письмо – це не лише звукова система, але й продуктивний вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує висловлення думки у графічній формі. Для формування компетенції у письмі характерні такі форми роботи:

- переписування;

- тренувальні диктанти (зорові, попереджувальні, пояснювальні).

Письмо тісно пов'язане з іншими видами мовленнєвої діяльності.

Література

1. Борецька Г.Е. Методика формування іншомовної компетентності у читанні // Іноземні мови. – 2012. - №3. – С. 18-27.
2. Вишневський О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови. Посібник для вчителів. – К. : Рад. шк., 1989. – 224 с.
3. Гордєєва Б. Способи мотивації комунікативної діяльності майбутніх філологів у процесі формування англomовної граматичної компетенції // Іноземні мови. – 2011. - №2. – С. 16-21.
4. Руснак Д.А. Робота з аудіотекстом у процесі формування у учнів основної школи франкомовної компетентності в аудіюванні // Іноземні мови. – 2014. - №2. – С. 3-8.
5. Складенко Н.К., Онищенко Е.И., Захарова С.Л. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе: Пособие для учителей. – К. : Рад. шк., 1988. – 150 с.
6. Устименко О.М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу // Іноземні мови. – 2013. - №1. – С. 3-9.